Šifra kandidata:

Državni izpitni center

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

M 0 8 1 1 9 1 1 3

SLOVENŠČINA KOT DRUGI JEZIK NA NARODNO MEŠANEM OBMOČJU V PREKMURJU

Izpitna pola 3

Daljši pisni sestavek (400–600 besed)

Torek, 10. junij 2008 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik in enojezični slovar.
Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.
Priloga z izhodiščnim besedilom je na perforiranem listu, ki ga kandidat pazljivo iztrga.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.
Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler Vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje navodila za pisanje daljšega pisnega sestavka, ki naj obsega od 400 do 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 35.

Pišite **v izpitno polo** z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Pišite čitljivo, vendar ne samo z velikimi tiskanimi črkami. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z nič (0) točkami. Osnutek daljšega pisnega sestavka pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo Vam veliko uspeha.

Ta pola ima 8 strani, od tega 1 prazno.

© RIC 2008

Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia

Izhodiščno besedilo k Izpitni poli 3

Vladimir P. Štefanec: Republika jutranje rose (odlomek)
Vladimir P. Štefanec: Republika jutranje rose. Ljubljana: Mladinska knjiga, 2006. 41–43.

Sóbota ni bila veliko mesto, nasprotno, bila je mestece, ki ga je bilo na najširšem delu mogoče prehoditi v slabe pol ure, pa vendar je imela na obrobju predele, v katere marsikdo iz središča ni zašel skoraj nikoli. Tudi kar je blizu, je lahko zelo daleč, tako kot je tisto, kar je daleč, marsikdaj zelo blizu.

Turopolje, v katerem je živel nesrečni Janoš Žitko, je poznal slabo. Kot otrok ni bil tam nikoli in šele kot mladenič je s prijatelji nekajkrat kolesaril skozenj, a ne prav velikokrat, saj je bilo tam kar nekaj popadljivih mešancev, ki so se besno zaganjali v noge, zato so fantje raje izbirali druge poti. Zanj je bil to tuj in vase zaprt svet in tako je ostalo, tudi ko je odrasel.

Zdaj se je napotil tja, da bi Žitkovi vdovi izročil ovojnico, v katero je bil vtaknil za tri svoje plače bankovcev. Približno je izračunal, da bi pokojnik toliko prinesel domov v dveh letih, in to se mu je zdela čisto spodobna podpora za prizadeto družino. Saj ne, da bi bil komur koli kaj dolžan ali da bi s tem priznaval svojo krivdo, daleč od tega. Želel je pač pomagati ubogim ljudem, s katerimi ga je na tako nepričakovan in krut način zbližala Usoda. Hotel je storiti nekaj dobrega in upal je, da mu bo ob tem vsaj malce odleglo, da bodo zoprna vprašanja postala manj nadležna.

Ko je negotovo stopal mimo malih podolgovatih hišic, ki jih je grof nekoč dal postaviti za svoje poljske delavce, se mu je zdelo, da vstopa v neznano temačno močvaro, ki ga z vsakim korakom bolj srka v svojo lepkost. S pogledom je iskal hišne številke na zgrbančenih ilovnatih fasadah in se jih oklepal kot dragocenih znamenj reda in zakonitosti. Od ene do druge je oprezno napredoval ob zaudarjajočem obcestnem jarku, in ko je končno našel iskano številko, si je za spoznanje oddahnil, a hkrati začutil, da je črpalka v njegovih prsih pospešila delovanje.

Po spolzkih deskah je tipajočega koraka prečkal jarek in se znašel ob razmajani leseni ograji, ki jo je ob vegastih vratcih zaljšal na grčast kol povezznjen počen lončen lonec. Zagledal se je v ta čudni, nejasno zlovešči totem, potem pa pogledal proti vratom hišice, od katerih se je proti njemu besno zakadil majhen črn mešanček. Ob pogledu na njegove kratke, a ostre zobe v grozeče hlastajočem gobčku se je spomnil, da se mu je pred mnogimi leti, med enim tistih kolesarskih izletov, prav podoben cucek nedaleč stran boleče zagrizel tik nad gleženj in mu tam pustil brazgotinast spominek. Odmaknil se je za korak in tuhtal, kaj naj stori.

Pozvoniti ni imel kam, zato se je namenil, da potrka na bližje izmed dveh okenc, ki sta gledali na cesto. Še preden pa je to storil, je skozi vrata previdno pokukala ženska glava.

»Gospa Žitko?« je vprašal in si nadel prijazen, sočuten izraz.

Drobna ženska je kar stala med vrati in ga nezaupljivo gledala, potem pa je vendarle stopila na blatno dvorišče in psa odločno zagrabila za kožo za ušesi. Odvlekla ga je do kašče, ali kar koli je že tista lesena podrtija na koncu dvorišča bila, in ga zaprla noter. Potem se je vrnila k ograji in zaskrbljeno rekla:

»Ja?«

»Jaz sem August Lamm, sodnik ...« je začel, in ob omembi njegovega imena se je ženska, ki si je pred tem živčno brisala roke v umazan predpasnik, zgroženo pokrižala.

Na njenem obrazu sta se mešala sovraštvo in strah, videti je bila, kot da bi uzrla pretečo prikazen, in že se je zasukala, da bi se umaknila v notranjost hiše, ko je August naglo nadaljeval:

»Ne bojte se, nekaj imam za vas.«

Hitro je ugotovil, da kakšne dolge govorance in globoki izrazi sočutja ne bi imeli smisla, zato je nameraval čim prej izročiti denar in se pobrati. Proti njej je podržal zajetno napolnjeno ovojnico in ob tem je ženska zastala ter neodločno pogledovala zdaj njega, zdaj ponujeno ovojnico, s katero je spodbujajoče pomahal.

»Vzemite!«

Negibno ga je motrila izpod čela, nato pa se je vendarle odločila, se z daleč iztegnjeno roko, kot da bi se bala, da se bo opekla, nagnila proti njemu in mu izpulila ponujeno. Pogledala je v nezalepljeno ovojnico, potem pa jo naglo stisnila k sebi in potisnila pod predpasnik.

»Zakaj?« je zmedeno vprašala in pogled ji je divje begal od njenih nog do ograje, za katero je stal.

»Za dečico,« je dejal toplo in se poskušal nasmehniti.

Globoko je prikimala ter se počasi, s težkimi gibi obrnila proti hiši, a že kmalu spet zastala in zdelo se je, da se bo zopet ozrla proti njemu, takrat pa je nekaj grobo poseglo v z nasprotujočimi si občutki obteženi tok njenih raztrganih misli.

»Hej! Kaj delaš tu, morilec?!« se je zaslišalo od sosednje hiše, od katere se je naglo bližal razjarjeni možak v povaljani, nekoč morda beli srajci in v hlačah, trdih od umazanije.

»Ha? Kaj delaš tu?« se mu je glas tresel od togote.

August je osuplo gledal grozeči neobriti obraz, ki se je ustavil le korak od njegovega, in postalo ga je malce strah. Ni bil vajen takih položajev, saj ni še nikoli nihče na tak način stresal besa nanj.

Prazna stran

Republika jutranje rose

Pomiritev duše

Določite kraj in čas dogajanja odlomka. Označite Augusta Lamma iz odlomka in romaneskne celote. Pojasnite, zakaj se je odpravil k vdovi pokojnega Janoša Žitka. Razložite, zakaj je turopoljsko okolje tako sovražno do njega. Navedite naključje, ki Augusta Lamma po pisateljevih besedah spremeni v literarni lik, tako da je "iz svoje zagrobne anonimnosti vstopil naravnost v literaturo in v njej zaživel neko povsem novo življenje".